

MINISTERIE VAN DEFENSIE

MILITAIRE INLICHTINGENDIENST

Afdeling Inlichtingen

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

11/99

(Afgesloten 071200 APR 1999)

Conclusie/voorzicht

Zeker in Servische ogen is het NAVO-optreden in Bosnië-Herzegovina en Joegoslavië onderling verweven en vormt het een manifestatie van een anti-Servische oriëntatie van de internationale gemeenschap.

Als er nog sprake is van dynamiek in het vredesproces in Bosnië-Herzegovina, dan is het in negatieve zin. Met name in de RS, maar ook in de MKF zien belangrijke groeperingen geen reden tot samenwerking met de internationale gemeenschap.

Verdeeldheid in de etnisch-Albanese rijen lijkt de Serviërs in de kaart te spelen.

Macedonië geeft uiting aan ongenoegen met de gevolgen van het NAVO-optreden jegens Joegoslavië.

Bosnië-Herzegovina

Moslim/Kroatische Federatie (MKF)

VS schorten E&T op

Het Amerikaanse bedrijf MPRI, dat is belast met de uitvoering van het "Equip & Train"-programma (E&T) voor de strijdkrachten van de Moslim/Kroatische Federatie (MKF), heeft verklaard dat het programma tijdelijk is opgeschort. Dat zou zijn gebeurd op verzoek van het Amerikaanse ministerie van

Buitenlandse Zaken. Dat verzoek zou het gevolg zijn van "de manier waarop de betrekkingen binnen de MKF zich ontwikkelen". De MKF-minister van Defensie Prce (Kroaat) heeft echter het vermoeden geuit dat deze verklaring slechts een dekmantel is voor "ernstiger problemen". Het Kroatische persbureau HINA heeft gesuggereerd dat de Bosnische Moslims wapens die zij uit E&T hebben verworven, hebben geleverd aan de Albanezen in Kosovo en de moslim-minderheid in de Servisch/Montenegrijnse regio Sandzak.

E&T is eerder opgeschort geweest (in 1997). Ook toen was dat een reactie op een verslechtering van de betrekkingen tussen Bosnische Kroaten en Moslims. Hoewel E&T primair bedoeld was om de tegenstanders van de Serviërs te wapenen tegen nieuwe agressie van die zijde, was een nevenoverweging dat door middel van gezamenlijke wapenleveranties en opleidingen een zekere mate van integratie tussen Kroaten en Moslims zou kunnen worden gestimuleerd. Inmiddels is niet alleen duidelijk geworden dat deze hoop ijdel is, maar bovendien zijn de betrekkingen tussen beide bevolkingsgroepen slechter dan ooit sinds de ondertekening van "Dayton". Dat is vooral het gevolg van de opstelling van de Bosnische Kroaten, die de facto voorbehoud maken bij verdere integratie op alle denkbare gebieden. Dat lijkt een trend die moeilijk omkeerbaar is. Bovendien zijn de Moslims, die het meeste van E&T profiteerden, ook de partij die het minste reden heeft om tevreden te zijn met de politieke status quo. Omdat verder de Bosnisch-Servische strijdkrachten (VRS) door een veelheid van factoren (wapenbeheersingsmaatregelen, een financiële crisis en interne tegenstellingen) niet meer in staat lijken tot een grootschalige agressie tegen welke tegenstander dan ook, is het vermoeden gerechtvaardigd dat E&T zeker voor lange tijd, en mogelijk voor altijd, buiten werking zal zijn.

De reactie van Prce is illustratief voor de Bosnisch-Kroatische opstelling ten opzichte van de Moslims. Niet alleen zijn de Kroaten de primair verantwoordelijke partij voor de stagnatie van de integratie in de MKF, maar bovendien kenmerken zij zich door een structureel onvermogen de spanningen aan eigen falen te wijten. Hoewel het allerminst uitgesloten is dat er inderdaad op kleine schaal wapens vanuit Bosnische Moslim-kringen aan Albanezen of Sandzak-moslims zijn geleverd, is het uiterst onwaarschijnlijk dat dat de hoofdreden is voor de stap van de Amerikaanse regering. Daarom moet worden aangenomen dat de woorden van Prce en de suggesties van HINA de betrekkingen tussen Kroatië en de internationale gemeenschap verder zullen belasten.

Kroaten arresteren "mujahedin"

De politie van de in meerderheid door Bosnische Kroaten bewoonde plaats Kiseljak heeft een inval gedaan in een woonhuis. Daarbij werd niet alleen een grote hoeveelheid wapens aangetroffen, maar ook een moslim die van Turkse afkomst is, maar op grond van zijn huwelijk met een Bosnische vrouw het Bosnische staatsburgerschap bezit. Hij zou niet alleen hebben beschikt over namen en papieren van andere islamitische vrijwilligers, maar ook van documenten die zouden aantonen dat hij betrokken is geweest bij oorlogsmisdaden tegen Kroaten. Een van de redenen die de Kroaten voortdurend aanvoeren ter illustratie van hun wantrouwen jegens de Bosnische Moslims, is het bestaan van "mujahedin" (buitenlandse islamitische vrijwilligers), die nog altijd een bedreiging zouden vormen voor het niet-islamitische deel van de Bosnische bevolking. Zonder enige twijfel zijn er nog dergelijke individuen aanwezig, zoals de actie van de politie van Kiseljak aantoont. In de meest strikte zin van het woord is hun aanwezigheid een schending van "Dayton", dat de aanwezigheid van buitenlandse militairen (anders dan in SFOR-kader) in Bosnië-Herzegovina verbiedt. Daarbij dienen echter enkele forse kanttekeningen te worden gemaakt. Zo lijkt het initiatief voor het oplopen van de spanningen tussen Moslims en Kroaten in 1993, en ook nu weer, primair van laatstgenoemden te zijn uitgegaan, zodat met betrekking tot eventuele "mujahedin" veeleer van een reactie dan van een oorzaak sprake lijkt. Bovendien is nooit bewezen dat de aantallen strijders die de Kroaten suggereren, enigszins in overeenstemming zijn met de realiteit. Dat alles neemt niet weg dat de ontwikkelingen, die door de Kroatische propaganda zonder twijfel tot op het bot zullen worden uitgemolken, weer zullen bijdragen aan de wrevel tussen de twee bevolkingsgroepen in de Moslim/Kroatische "Federatie". Het is in de huidige omstandigheden uiterst moeilijk om een realistisch scenario te bedenken waarin de kloof tussen beide bevolkingsgroepen ooit nog zal versmallen, laat staat wordt overbrugd. Omdat ook in de Bosnisch-Servische republiek (RS) het vertrouwen in het vredesproces tot het nulpunt is gedaald, kan ook de arrestatie van een "mujahedin" worden aangemerkt als een nagel in de doodkist van "Dayton".

Bosnisch-Servische republiek

SFOR blaast spoorlijn op

SFOR-eenheden hebben het afgelopen weekeinde een deel van de spoorlijn Belgrado-Podgorica, dat ten oosten van Sarajevo enkele kilometers over Bosnisch grondgebied loopt, onklaar gemaakt. Naar verluidt zou dat zijn gedaan om te verhinderen dat eenheden van de Joegoslavische strijdkrachten (VJ) zouden worden overgebracht van Servië naar Montenegro. De autoriteiten van de RS, op wier grondgebied het betreffende stuk spoorweg ligt, hebben ernstig geprotesteerd tegen de daad van SFOR. Zij hebben gesteld dat in een vuurgevecht met SFOR een Bosnisch-Servische spoorwegbeambte om het

leven is gekomen. De plaatsvervangend premier van de RS Gligoric en minister van Binnenlandse Zaken Novic hebben aangekondigd dat SFOR in staat van beschuldiging zal worden gesteld. Bovendien gaven zij aan dat de Bosnisch-Servische autoriteiten de spoorlijn zullen repareren.

Het betreft een provocatieve actie van SFOR, dat zich de laatste tijd toch al niet geliefd heeft gemaakt bij de (Bosnische) Serviërs. Niet alleen wordt de soevereiniteit van de RS door deze actie geschonden, maar tevens wordt een direct verband gelegd tussen de situatie in (het Servische deel van) Bosnië-Herzegovina en die in het aangrenzende Joegoslavië. De actie van SFOR lijkt zinloos, omdat troepenbewegingen langs het betreffende traject ook zonder dit optreden verboden zijn en naar alle waarschijnlijkheid sinds 1995 niet hebben plaatsgevonden. Bovendien staan Belgrado, als het werkelijk troepen van Servië naar Montenegro wil overbrengen, vele andere routes ter beschikking om dat doel te bereiken. Acties als de bovengenoemde zullen door de meeste Serviërs in Bosnië-Herzegovina in direct verband brengen met het veranderen van de status van de noord-Bosnische stad Brcko, het ontslaan van de Bosnisch-Servische president, het onder curatele stellen van zijn plaatsvervanger, en het in stand houden van een regering die geen goedkeuring heeft van het parlement. Daarbij moet worden opgemerkt dat ook Gligoric en Novic deel uitmaken van die "gematigde" regering, hetgeen hun kritiek op SFOR nog meer cachet geeft. Als het in de bedoeling van SFOR zou liggen om de Serviërs te provoceren tot een zodanige opstelling dat herziening van (het reeds lange tijd zeltogende) "Dayton" onvermijdelijk wordt, dan is het moeilijk om een betere koers te bedenken dan de huidige.

Radisic verbiedt NAVO Bosnisch luchtruim te gebruiken

Het Servische lid van het Bosnische presidium Radisic heeft de NAVO opgeroepen om geen gebruik meer te maken van het Bosnische luchtruim bij de bombardementen op Joegoslavië. Volgens Radisic zijn allen het presidium en de politieke leiding van de entiteiten gerechtigd om daar toestemming voor te geven, en een dergelijke beslissing is nooit genomen. Hij riep "moeder Servië" op om stand te houden tot het einde. Radisic is een van de velen die de recente maatregelen van de internationale gemeenschap in Bosnië-Herzegovina in direct verband brengen met de NAVO-acties in Joegoslavië en dat alles zien als een manifestatie van partijdigheid tegen de Serviërs. Daaruit blijkt dat er geen kardinaal verschil is tussen de extreem-nationalisten en de "gematigden", waartoe ook Radisic wordt gerekend. Daaruit blijkt dat de bereidheid tot samenwerking met de internationale gemeenschap steeds meer afneemt. De impasse die de politieke situatie in de RS kenmerkt, dreigt zich daarmee uit te breiden tot het centrale Bosnische niveau. Sinds het begin van de aanvallen op Joegoslavië boycotten

de Servische vertegenwoordigers (met inbegrip van Radisic) de zittingen van de centrale instellingen. Als zij daarin volharden, zal de internationale gemeenschap die instellingen evenzeer op sleeptouw moeten nemen als zij nu reeds de Bosnisch-Servische instellingen doet. Het vergt een uiterste dosis creativiteit om dat niet als een teken van regressie in het vredesproces te beschouwen.

Nieuwe spanningen in SNS

De partij van de ex-president van de RS, Plavsic (SNS), lijkt te maken te krijgen met nieuwe interne tegenstellingen. Nadat vorige maand reeds de rivaal van Plavsic, Knezevic, met een aantal volgelingen uit de partij was getreden, lijkt nu de vice-voorzitter van het RS-parlement Mitrovic in conflict te geraken met Plavsic. Naar verluidt wil Mitrovic met de nog door ex-president Poplasen benoemde kandidaat-premier Ivanic gaan spreken over de vorming van een kabinet, maar blijft Plavsic achter de demissionaire premier Dodik staan. Dat de regering-Dodik geen meerderheid in het parlement heeft kunnen zoeken, is vooral het gevolg van het feit dat Poplasen weigerde hem opnieuw te nomineren; de onenigheid over dat onderwerp vormde de aanleiding tot zijn ontslag door HV Westendorp. Maar in de huidige omstandigheden is het vrijwel uitgesloten dat hij een parlementaire meerderheid zou verwerven, ook als hij formeel genomineerd zou worden. Grote delen van de "gematigde" stromingen in de Bosnisch-Servische politiek, waaronder ook delen van de SNS en Radisic's partij SPRS, lijken onder invloed van de (vermeende) partijdigheid van de internationale gemeenschap te tenderen in de richting van vorming van een groot, pan-Servisch en in de praktijk tegen de internationale gemeenschap gericht regeringsblok. Zouden er nu verkiezingen worden gehouden, dan zouden deze stromingen en de extreem-nationalisten rond Poplasen van een gigantische winst verzekerd zijn, hetgeen overigens de reden vormt waarom dergelijke verkiezingen niet op korte termijn door de internationale gemeenschap uitgeschreven zullen worden. Westendorp geeft er kennelijk de voorkeur aan samen te werken met een klein groepje vertrouwelingen rond Dodik en Plavsic. Dat die groep allerm minst representatief is voor het Bosnisch-Servische electoraat, wordt voor het gemak over het hoofd gezien.

Knezevic roept op tot parlements zitting

Knezevic, die sinds zijn breuk met de SNS door het leven gaat als onafhankelijk parlements lid, heeft parlements voorzitter Djokic opgeroepen het parlement op korte termijn bijeen te roepen. Op die zitting zou een nieuwe regering moeten worden gekozen. Knezevic riep zijn medeparlementariërs op alle partijpolitieke tegenstellingen opzij te zetten en het nationale belang centraal te stellen. Een koers zoals die door Knezevic voorgesteld, vormt vermoedelijk het grootste gevaar dat Westendorp bedreigt. Als

Djokic met het verzoek van Knezevic instemt, is het zeer waarschijnlijk dat men het snel eens zou worden over een pan-Servische regeringscoalitie, vermoedelijk onder leiding van Ivanic, en met deelname van partijen als Poplasen's SRS, haar partner en voormalige regeringspartij SDS, en vermoedelijk ook de SPRS en delen van de SNS. Een dergelijke regering zou een meerderheid in het parlement kunnen halen. Bovendien zal Westendorp moeite hebben om de gang van zaken als illegaal te bestempelen, omdat het parlement in 1998 is gekozen in door de OVSE gecertificeerde verkiezingen. Vermoedelijk zal Djokic, een lid van de SPRS, in de verleiding zijn het verzoek van Knezevic in te willigen, zeker als de internationale gemeenschap nog meer tegen de Servische belangen indruisende maatregelen neemt.

Joegoslavië

Kosovo

Thaci roept op tot onafhankelijkheid van Kosovo

De leider van het "Kosovo Bevrijdingsleger" (UCK) Thaci heeft geëist dat de onafhankelijkheid van Kosovo onmiddellijk wordt erkend. Hij riep op tot de stationering van NAVO-troepen in Kosovo en tot de algemene mobilisatie van de mannelijke bevolking van Kosovo. Tevens nam hij stelling tegen voorstellen tot opdeling van Kosovo. Uit Thaci's woorden blijkt dat de kansen voor een compromis langs de lijnen van "Rambouillet" door de toegenomen militaire activiteiten van de Joegoslavische en Servische eenheden in Kosovo totaal tot nul gereduceerd zijn. De Kosovo-Albanezen, die toch al niet stonden te trappelen bij de gedachte aan autonomie binnen Servië, zijn nu in het geheel niet meer bereid om met minder dan totale onafhankelijkheid van Kosovo genoeg te nemen. Daarbij rekenen zij op actieve militaire steun van de NAVO. Daaruit, en uit de oproep tot volledige mobilisatie, kan worden opgemaakt dat het UCK niet tegen de Joegoslavische en Servische eenheden is opgewassen.

Nieuwe regering van Kosovo

Het UCK heeft aangekondigd dat Thaci een nieuwe regering voor "de republiek Kosova" heeft gevormd. Hoewel de berichten over de samenstelling van de regering niet eenduidig zijn, worden de meeste prominente posities (Defensie, Openbare Orde, Financiën e.d.) in de regering ingenomen door UCK-vertegenwoordigers. Enkele ministers zijn lid van de "Verenigde Democratische Beweging" (LBD), een "traditionele" partij die al jarenlang oppositie voert tegen de LDK van "schaduwpresident" Rugova en de vorige premier Bukoshi. Voor de LDK is een vice-premierspost gereserveerd, maar aangekondigd is dat deze vooralsnog vacant zal blijven. Overigens werd

onderstreept dat de regering slechts in functie zal blijven tot er nieuwe verkiezingen in Kosovo zijn uitgeschreven.

Zoals reeds eerder gemeld, heeft Rugova een ontmoeting gehad met de Joegoslavische president Milosevic en wellicht zelfs een akkoord gesloten over een vredesregeling. Onduidelijk is welke motieven Rugova daarvoor had, maar met name uit UCK-kringen is dat herhaaldelijk als verraad betiteld. Kennelijk heeft dat ertoe geleid dat de LDK geen deel mag uitmaken van de nieuwe regering. Dat vormt een duidelijke manifestatie van een breuk in de Kosovo-Albanese gelederen, niet in de laatste plaats omdat de LDK bij de eind vorig jaar gehouden verkiezingen als grote overwinnaar uit de bus is gekomen. Milosevic zou Milosevic niet zijn als hij niet maximaal van die breuk zou profiteren.

Een bijkomstig probleem is het feit dat de regering-Bukoshi in hoge mate de geldstroom ten gunste van de Kosovo-Albanezers controleert. Reeds in het verleden is het van UCK-zijde te verstaan gegeven dat hij die fondsen dient over te dragen aan het Bevrijdingsleger, of anders rekening moet houden met geweld. Hoewel Bukoshi reeds lang op relatief gespannen voet staat met Rugova, lijkt hij nu voor de onprettige keuze te staan om achter zijn partijgenoot te gaan staan en daarmee de verdenking van hoogverraad op zich te laden, dan wel het hoofd te buigen voor het UCK en daarmee zijn eigen machtspositie op te geven. In het verleden heeft Bukoshi geprobeerd zijn regering te voorzien van een eigen gewapende macht (FARK), maar naar het zich laat aanzien zal hij daarmee in de toekomst evenmin succes hebben als hij in het verleden had.

Tegenstrijdige berichten over positie Rugova

Er zijn vele, en soms tegenstrijdige, geruchten over de positie van Rugova. De Russische ambassadeur in Belgrado, Kotov, heft gesteld een ontmoeting te hebben gehad met Rugova, die onlangs ook een gesprek zou hebben gevoerd met Milosevic. Kotov heeft verklaard dat Rugova onder druk staat van "Albanese extremisten", die hem als een verrader van de Albanese zaak beschouwen. Rugova zou volgens Kotov bereid zijn tot nieuwe besprekingen met de Servische leiders. Ook de Joegoslavische vice-premier Sainovic en de door de Servische regering aangestelde bestuurder van Kosovo, Andjelkovic, hebben gesteld een bespreking met Rugova te hebben gehad, waarin deze zich in soortgelijke bewoordingen zou hebben geuit. Rugova zou dan ook de NAVO hebben opgeroepen onmiddellijk de luchtaanvallen stop te zetten. Hij zou bereid zijn om naar het

buitenland te vertrekken omdat hij naar eigen zeggen in Pristina niets kan bereiken. Andere berichten melden echter dat Rugova vastbesloten is om in Pristina te blijven.

Zoals gesteld is het motief voor Rugova's optreden onduidelijk. Hoewel hij reeds lang een latent conflict heeft met de UCK-leiding, was ten tijde van de onderhandelingen in Rambouillet overeengekomen dat de Kosovo-Albanezen de onderlinge tegenstellingen zouden begraven om te voorkomen dat de Servische leiding van die verdeeldheid misbruik zou maken. Toch lijkt juist dat nu te gebeuren. Onduidelijk is of Rugova tot zijn opstelling heeft besloten omdat hij onder Servische druk staat, dan wel of hij zich uit vrije wil distantieert van het UCK omdat hij de activiteiten van dat "leger" strijdig acht met de belangen van de Kosovo-Albanezen. In ieder geval lijken de Servische autoriteiten, en ook de Russische bemiddelaars, van de koerswijziging van Rugova gebruik te willen maken om een compromis te bewerkstelligen.

Joegoslavië kondigt eenzijdig bestand af

De Joegoslavische autoriteiten hebben aangekondigd dat sinds dinsdagavond een staakt-het-vuren in acht wordt genomen in de strijd met het UCK. Inderdaad lijkt de militaire activiteit in Kosovo sinds dat moment aanzienlijk afgenomen. Uit deze melding kan worden opgemaakt dat in de visie van de Joegoslavische autoriteiten (lees: Milosevic) voldoende resultaat is bereikt in de strijd tegen het UCK. Hoewel het onmogelijk is om het UCK, een typisch guerrilla-leger, volledig uit te schakelen zonder de gehele Kosovo-Albanese bevolking te verjagen, heeft het er alle schijn van dat het georganiseerde verzet van het UCK grotendeels gebroken is. Met de aankondiging van een bestand kan Milosevic bovendien zijn "vredelievende" houding in politiek-propagandistisch opzicht contrasteren met het "agressieve" optreden van de NAVO. Verder moet worden onderstreept dat dit eenzijdige bestand een stap verder gaat dan waartoe Milosevic vorige week, als reactie op de Russische bemiddelingspoging van premier Primakov, bereid was: toen bood hij aan de gevechtshandelingen in Kosovo te onderbreken als de NAVO de luchtaanvallen zou stopzetten. Wellicht wil Milosevic proberen de verschillende bemiddelingspogingen een nieuwe kans te geven, nu zijn primaire doel bereikt is.

UCK verhindert exodus

Volgens een Internet-site die zegt de mening van het UCK te verwoorden, is de situatie in het grensgebied met Montenegro uiterst gespannen. Op bevel van de Generale Staf van het UCK doen

UCK-eenheden pogingen de vlucht van burgers te verhinderen. Reeds eerder hadden leidende kringen van het UCK de vrees uitgesproken dat de vlucht van grote aantallen Kosovo-Albanezen de Serviërs in de kaart speelt, omdat het voor hen eenvoudiger wordt Kosovo etnisch te "zuiveren". Bovendien is het UCK, ondanks alle retoriek, een typisch guerrilla-leger dat afhankelijk is van de mogelijkheid zich onder de burgerbevolking schuil te houden. In dat kader ligt het voor de hand dat het UCK pogingen doet om die vlucht te verhinderen. Dat daarbij vermoedelijk minder prettige middelen worden gebruikt, ligt voor de hand. Slachtoffer van deze tegenstelling is de burgerbevolking van Kosovo, die voor de onaangename keuze staat om het slachtoffer te worden van de Servische terreur of strafmaatregelen van degenen die hen heten te beschermen.

Montenegro

Gemengde signalen uit Montenegro

De Montenegrijnse president Djukanovic heeft toegegeven dat er in zijn republiek spanningen bestaan als gevolg van de NAVO-bombardementen. Hij sprak van een "zinloze en suïcidale politiek" van Milosevic, die moet worden beëindigd, maar ook de NAVO-bombardementen moeten stoppen omdat zij geen oplossing voor de problemen bieden. Hij verzocht om internationale assistentie bij de opvang van vluchtelingen en vroeg aandacht voor verstoring van de "nu al delicate etnische balans" in Montenegro. De voorzitter van het Montenegrijnse parlement heeft opgeroepen tot politieke eenheid in het belang van de verdediging van Joegoslavië. Zijn plaatsvervanger Popovic heeft echter gesteld dat de demonstraties tegen de NAVO, die hij overigens van harte steunt, het gevaar opleveren dat tegenstanders van het regime de binnenlandse situatie in Montenegro destabiliseren.

Daarbij werd met name gewezen op de partij van de federale premier (en Djukanovic's voorganger) Bulatovic. De fractievoorzitter van Djukanovic's partij (DPS) waarschuwde voor een burgeroorlog in Montenegro en voor een poging tot staatsgreep van de kant van Bulatovic-aanhangers. De Montenegrijnse televisie heeft aangekondigd dat zij de doorgifte van westerse televisie-zenders als CNN drastisch zal beperken.

Zoals reeds eerder gemeld, verkeert de Montenegrijnse politieke leiding in een hachelijk parket. Enerzijds wil zij, zeker verbaal, goede betrekkingen onderhouden met het Westen. Anderzijds moet zij vermijden dat haar tegenstanders argumenten vinden waarmee zij hun stelling illustreren heult met de vijand. Dat geldt des te sterker omdat de NAVO-aanvallen de steun aan het federale bewind onder de Montenegrijnse bevolking zonder enige twijfel heeft gestimuleerd. Zou het op korte termijn

tot een confrontatie komen tussen aanhangers van Bulatovic en Djukanovic, dan zouden laatstgenoemden vermoedelijk het onderspit delven. Te verwachten valt evenwel dat een dergelijke confrontatie wordt uitgesteld tot het doek over Kosovo is gevallen. De Montenegrijnse autoriteiten zullen hun uiterste best doen om hun tegenstanders geen aanstoot te geven (vandaar bijvoorbeeld de reductie van CNN), terwijl de federale instellingen vermoedelijk niet graag op twee interne fronten tegelijkertijd strijd zullen willen voeren.

Vojvodina

“Joegoslavië presenteert Hongarije als vijand”

De burgemeester van de stad Subotica, in de noordelijke voormalig autonome provincie Vojvodina, Kasza, die tevens aan het hoofd staat van de belangrijkste partij van de Hongaarse minderheid in Vojvodina, heeft verklaard dat de Joegoslavische autoriteiten Hongarije proberen voor te stellen als een vijandelijk land. Hij stelde dat onder de Hongaren in Vojvodina angst heerst over hun toekomst, al was er nog geen sprake geweest van incidenten. Ook de NAVO-bombardementen, die ook doelen in Vojvodina hebben getroffen, zouden geen slachtoffers hebben veroorzaakt.

De Hongaarse minderheid in Vojvodina heeft een tweeslachtige houding ten aanzien van het conflict in Kosovo. Enerzijds wil zij zich in positieve zin spiegelen aan de Kosovo-Albanezen. Anderzijds wil zij toch ook profiteren van eventuele concessies ten aanzien van Kosovo. Zou die voormalige provincie autonoom worden, dan lijkt het geen twijfel dat ook in Vojvodina initiatieven daartoe zouden worden ondernomen. De vrees onder de Vojvodina-Hongaren is reëel. Niet alleen zijn ook hun woongebieden doewit van NAVO-aanvallen, maar tevens bestaat de kans dat het Servische nationalisme zich ook tegen de Hongaren richt. Tot op heden zijn daar geen aanwijzingen voor. Daarbij speelt met name een rol dat de Vojvodina-Hongaren, anders dan de Kosovo-Albanezen, in hun woongebied niet de meerderheid vormen, en vanwege het feit dat de levensstandaard in Vojvodina veel hoger ligt dan in Kosovo. Bij de bepaling van de opstelling speelt ook een rol dat Hongarije als uitwijkland vele malen aantrekkelijker is dan Albanië. In ieder geval is de onderdrukking van de Hongaarse minderheid nooit zo zwaar geweest als die van de Kosovo-Albanezen. Het is niet uitgesloten dat de betrekkingen tussen Joegoslavië en Hongarije als gevolg van de spanningen in Kosovo inderdaad enigszins onder druk zullen komen te staan, maar een openlijke confrontatie blijft uitgesloten.

Macedonië

Macedonische premier bekritiseert NAVO

De Macedonische premier Georgievski heeft in een recent interview felle kritiek geleverd op de NAVO. Volgens hem wordt er in de westerse media een onjuist beeld van de situatie in zijn land geschilderd. Hij stelde dat de internationale gemeenschap een onjuist beeld heeft van de grote aantallen vluchtelingen in zijn land en de inspanningen die Macedonië zich getroost. Volgens Georgievski trekken "de heren in Brussel die deze oorlog begonnen" zich niets aan van de gevolgen.

De vorige regering van Macedonië vormde een ongemakkelijke coalitie tussen een etnisch-Macedonische (ex-communistische) partij en een etnisch-Albanese partij. Deze had geen antwoord op de sociaal-economische spanningen in het land, voornamelijk vanwege het structurele wantrouwen van de bevolking tegen politici in het algemeen en vanwege de etnische tegenstellingen in het land en binnen de regeringskringen. Bij de algemene verkiezingen van december 1998 leden de regeringspartijen een verpletterende nederlaag. Zowel aan etnisch-Macedonische als aan etnisch-Albanese zijde was de grote winnaar een partij van meer nationalistische signatuur dan de vroegere regeringspartijen. De twee winnaars besloten een coalitie aan te gaan, ondanks het feit dat de belangrijkste "Macedonische" partij VMRO-DPNME, de partij van Georgievski, de absolute meerderheid in het parlement bezat.

De regering-Georgievski heeft de afgelopen maanden geprobeerd de etnische tegenstellingen te verkleinen. Zo werd aan twee etnisch-Albanese burgemeesters die tot lange gevangenisstraffen waren veroordeeld omdat zij de Albanese vlag op het gemeentehuis hadden gehesen, gratie verleend. Ook heeft de regering pogingen gedaan de betrekkingen met de buurlanden te verbeteren. De resultaten van de regering zijn echter minimaal geweest, onder meer omdat de bevolking de politici nog steeds wantrouwt, omdat de economische situatie nog steeds rampzalig is, omdat Georgievski een diepend conflict heeft met president Gligorov, en vanwege de kwestie-Kosovo.

Anders dan Albanië, dat volledig achter de Kosovo-Albanen staat, heeft Macedonië over het algemeen meer sympathie voor de Servische zijde. Dat houdt voor een deel verband met de interne etnische spanningen in Macedonië; de Macedonische autoriteiten zijn bevreesd dat de kwestie-Kosovo een precedent zal vormen voor de Macedonische Albanen. Ook etnische en religieuze verwantschap tussen Macedoniërs en Serviërs speelt een rol. De Macedonische autoriteiten hebben

dan ook slechts schoorvoetend gehoor gegeven aan de "verzoeken" van NAVO voor assistentie in de kwestie-Kosovo. Zou Macedonië niet uit veiligheidspolitieke overwegingen het lidmaatschap van de NAVO ambiëren, dan is het uiterst twijfelachtig of deze medewerking zou zijn verleend. Maar zelfs onder de huidige omstandigheden hebben de Macedonische autoriteiten felle kritiek gehad op de NAVO-opstelling in het conflict. Zeker met de komst van grote aantallen vluchtelingen naar Macedonië is die kritiek toegenomen.

De werkelijke etnische verhoudingen in Macedonië zijn onduidelijk. Het officiële aandeel van Albanen in de bevolking is ruim 20%, maar de Albanen stellen dat de regels van het jongste referendum (1992) zodanig waren opgesteld dat grote aantallen Albanen waren uitgesloten van deelname. In de praktijk is vermoedelijk ongeveer 1/3 van de ruim 2 miljoen Macedoniërs van etnisch-Albanese afkomst. De Macedonische autoriteiten hebben de afgelopen weken herhaaldelijk onderstreept dat de komst van grote aantallen etnisch-Albanese vluchtelingen uit Kosovo de etnische balans in het land op onaanvaardbare wijze zou verstoren. Zij houden de NAVO formeel verantwoordelijk voor de komst van die vluchtelingen en verwachten van het bondgenootschap hulp bij de opvang en verdere verspreiding van de vluchtelingen.

De enige andere minderheid van betekenis in Macedonië is de Servische. Die omvat slechts 5% van de bevolking (officieel) maar zij is sterk geconcentreerd in het grensgebied met Servië en is verbaal uitermate luidruchtig. Macedoniërs vrezen dat de Servische autoriteiten de binnenlandse situatie in Macedonië (dat door extreem-nationalistische Serviërs als zuid-Servië wordt beschouwd) zouden kunnen destabiliseren. Anderzijds hebben de NAVO-acties geleid tot sympathie-uitingen aan het adres van Servië en zouden zelfs Macedonische vrijwilligers naar Kosovo zijn vertrokken om de Serviërs bij te staan.

Als de huidige politieke situatie de Macedonische regering boven het hoofd groeit, dreigt een diepe politieke impasse. Hoewel Gligorov als vrijwel enige politicus nog enig moreel gezag heeft, beschikt ook hij niet over de invloed en de machtsmiddelen om de situatie onder controle te brengen. De bereidheid om politiek samen te werken, zowel binnen de beide "etnische" kampen als tussen de twee bevolkingsgroepen, is nihil. Bovendien beschikken het Macedonische leger en de politie (die overigens ook geplaagd worden door etnische spanningen) over onvoldoende middelen om de binnenlandse situatie onder controle te houden. Mocht het regeringsgezag instorten, dan dreigt een

chaotische situatie zoals die bijna twee jaar geleden optrad in Albanië. Of de NAVO de wil of de middelen heeft om dat tij te keren, valt ernstig te betwijfelen.